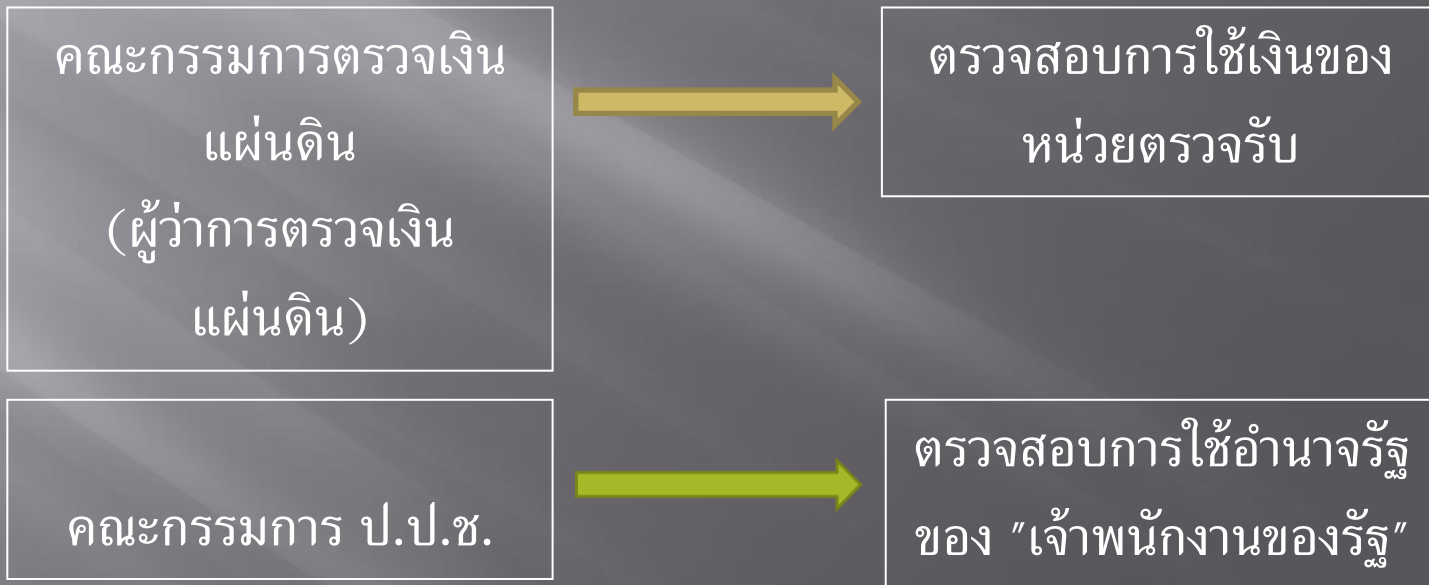

มหาวิทยาลัย : การตรวจสอบ และความโปร่งใส

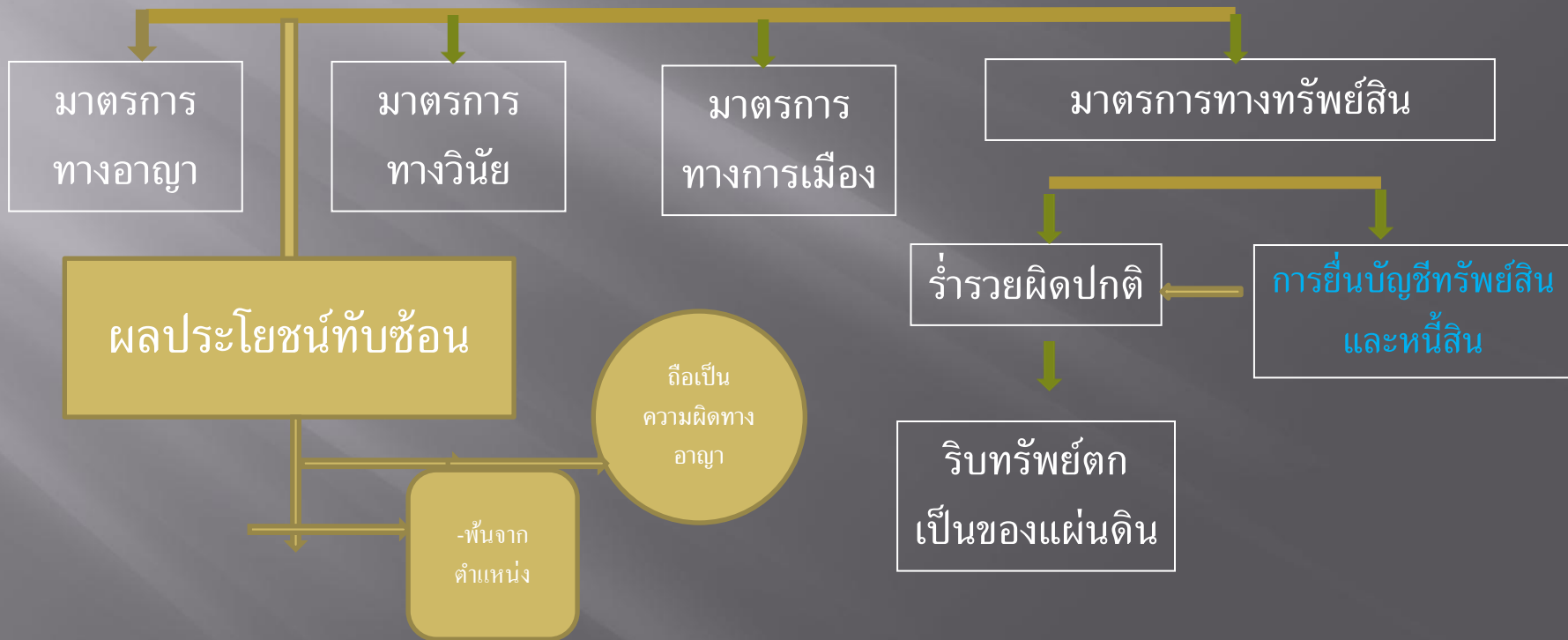
นายอรณพ ศักดิ์ศิริธาดากุล

ผู้พิพากษา และเลขานุการศาลยุติธรรมประจำภาค ๖

องค์กรอิสระ

การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

เจ้าพนักงานของรัฐ
ตาม พรบ.ปปช.

ผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง

ผู้ดำรงตำแหน่ง
ในองค์การอิสระ

ผู้ว่าการตรวจ
เงินแผ่นดิน

ตุลาการ
ศาล
รัฐธรรมนูญ

เจ้าหน้าที่ของ
รัฐ

ความหมาย “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ตามกฎหมาย ป.ป.ช.

1. ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือผู้ปฏิบัติงาน >

- หน่วยงานของรัฐ (ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เช่น มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ)

- รัฐวิสาหกิจ

2. ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น > องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(ต่อ)

3. พนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น

4. เจ้าพนักงานอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

6. กรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้าง >

- ส่วนราชการ

- หน่วยงานของรัฐ > กรรมการสภามหาวิทยาลัย ถือว่าเป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐ
หรือไม่ = **เจ้าหน้าที่ของรัฐ**

- รัฐวิสาหกิจ

(ต่อ)

7. บุคคลหรือคณะบุคคล ซึ่งมีกฎหมายกำหนดให้ใช้อำนาจ หรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางปกครอง ซึ่งจัดตั้งขึ้นใน

- ระบบราชการ
- รัฐวิสาหกิจ
- กิจการอื่นของรัฐ

พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา กับคำว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ : การตรวจสอบตามกฎหมายเกี่ยวกับการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต

1. ความหมายของคำว่า “พนักงานมหาวิทยาลัย” กับคำว่า “ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย” ตาม พรบ มหาวิทยาลัยพะเยา พ.ศ.2553
 - 1.1 พนักงานมหาวิทยาลัย > พนักงานมหาวิทยาลัยพะเยา
 - 1.2 **ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย** > พนักงานมหาวิทยาลัย ข้าราชการ และลูกจ้างของส่วนราชการซึ่งปฏิบัติงานมหาวิทยาลัยพะเยา และลูกจ้างของมหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อสังเกต

มหาวิทยาลัยพะเยาถือว่าเป็น “หน่วยงานในกำกับของรัฐ” ไม่ใช่

- ส่วนราชการ
- รัฐวิสาหกิจ

ข้อสังเกต

2. นายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัยเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ?

> พรบ มหาวิทยาลัยพะเยา

- มาตรา 19 (องค์ประกอบสภามหาวิทยาลัย) > นายกสภามหาวิทยาลัย > กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ (แต่งตั้งจากบุคคลภายนอก)

- ตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยพะเยา

Not : อุปนายกสภามหาวิทยาลัย (เลือกจากกรรมการสภา ฯ) – ทำหน้าที่แทน นายกสภา ฯ (กรณีไม่อาจ/ไม่มี) = เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ข้อสังเกต

3. คณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย (มาตรา 25) > เจ้าหน้าที่รัฐ ?

- ประธาน

- กรรมการ

บุคคลภายนอก

นอก

ข้อสังเกต

4. คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย (กบม.) > **เจ้าหน้าที่ของรัฐ** ?

- อธิการบดี
- รองอธิการบดี
- หัวหน้าส่วนงาน
- ประธานสภาพนักงาน

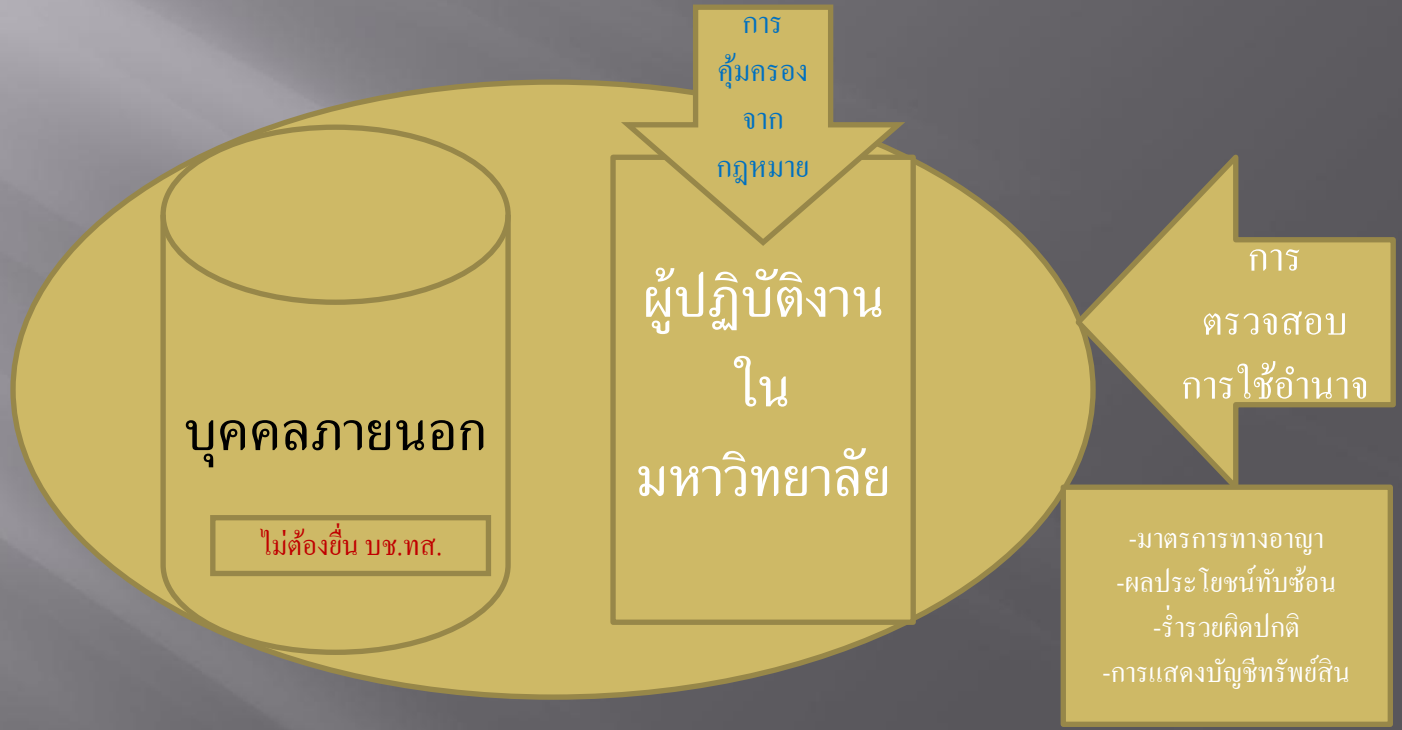
Not: ไม่มีบุคคลภายนอก

ข้อสังเกต

5. อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี หัวหน้าส่วนงาน >
เจ้าหน้าที่ของรัฐ ?

สรุป : ข้อสังเกต ข้อ 1-5 = ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัย ตามมาตรา 3 ?

มหาวิทยาลัยพะเยา

บุคคลภายนอก

ไม่ต้องยื่น บข.ทส.

การคุ้มครอง
จาก
กฎหมาย

ผู้ปฏิบัติงาน
ใน
มหาวิทยาลัย

การ
ตรวจสอบ
การใช้อำนาจ

- มาตรการทางอาญา
- ผลประโยชน์ทับซ้อน
- ร่ำรวยผิดปกติ
- การแสวงงบัญชีทรัพย์สิน

ประเด็น : การคุ้มครองเจ้าพนักงาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2893/2563 วินิจฉัยว่า ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสภามหาวิทยาลัย (บุคคลภายนอก) และกรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไม่ถือว่าเป็น “เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา” เพราะ พรบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พศ. 2551 มิได้กำหนดให้ **ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา**

- คดีนี้เป็นเรื่องที่ว่า ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากสภามหาวิทยาลัย (บุคคลภายนอก) และกรรมการสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นโจทก์ฟ้องผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยข้อหา คุกคามเจ้าพนักงาน > โจทก์มีหน้าที่ตามที่ได้รับแต่งตั้งในการตรวจและพิจารณาผลงานของโจทก์

คำว่า “เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (16)

“เจ้าพนักงาน” หมายความว่า บุคคลซึ่ง **กฎหมายบัญญัติ** ว่าเป็นเจ้าพนักงาน หรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่

Not: ผู้ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยพะเยา เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ?

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

มาตรา 157 บัญญัติว่า ผู้ใดเป็น**เจ้าพนักงาน** ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

เจตนารมณ์ของมาตรา 157

1. การควบคุมเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างไร ไม่ให้ถือครองอำนาจของบ้านเมือง หรือใช้อำนาจในทางที่ผิด
2. ความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐ – เจ้าพนักงาน- ประชาชน

มีหน้าที่ปกครอง
ให้บริการสาธารณะ แต่
รัฐไม่มีบุคลากร จึง
แต่งตั้งเจ้าพนักงาน

(ต่อ)

ประชาชน

ประชาชนทั่วไปที่ได้รับการแต่งตั้งตาม
กฎหมาย - ปฏิบัติหน้าที่ราชการแทนรัฐ
เรื่องการปกครองและบริการสาธารณะ

(ต่อ)

3. ประชาชนจะต้องยอมในอำนาจรัฐ เพราะเจ้าพนักงานไม่ได้ทำเพื่อตนเอง แต่ทำเพื่อรัฐ
หากเจ้าพนักงานทำหน้าที่โดยมิชอบหรือทุจริต > กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่
4. แยกเรื่องตัวกับตำแหน่งหน้าที่ไม่ได้ > หากเจ้าพนักงานทำหน้าที่ด้วยจิตใจที่สุจริต
เพื่อรัฐโดยถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ > แม้เกิดความเสียหาย ไม่เป็นความผิด
อาญาหากแยกเรื่องส่วนตัวไม่ได้ > มีความผิด รวมถึงมาตรา 157

ข้อพิจารณา มาตรา 157

1. การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

- แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

2. การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

- คิดร้าย กลั่นแกล้งผู้อื่น

- คำว่า “มิชอบ” คือ มิชอบ โดยหน้าที่ > ซึ่งเจ้าพนักงานมีอยู่ตาม กฎหมาย , กฎ , ข้อบังคับบัญชา คำสั่งของ กรม. คำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือระเบียบ แบบแผนของทางราชการ ซึ่งออกโดยชอบด้วยกฎหมาย

- เจตนาพิเศษ คือ กระทำเพื่อแกล้งให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

ความแตกต่างระหว่างความรับผิดทางปกครอง วินัย และความผิดตาม

มาตรา 157

การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ

- ความรับผิดทางปกครอง
- ความรับผิดทางละเมิดเจ้าหน้าที่
- ความรับผิดทางวินัย

ม.157

ทุจริต/คิคร้าย

กฉันแกฉง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8973/2561

-

ความผิดตาม พรบ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2561

มาตรา 172 บัญญัติว่า **เจ้าพนักงานของรัฐ**ผู้ใดปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ
อย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ
เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่
โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่น
บาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

คำพิพากษาเกี่ยวกับการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 16062/2565

- นายกเทศมนตรี (จำเลยที่ 1) อนุมัติให้เลขานุการนายกเทศมนตรี (จำเลยที่ 3) ลาไปต่างประเทศ (รวมเป็นเวลา 2 เดือน)
- รองนายกเทศมนตรี (จำเลยที่ 2) ช่วยลงลายมือชื่อแทนเลขานุการ ฯ ในสมุดลงเวลาปฏิบัติราชการ
- จำเลยที่ 1 อนุมัติให้มีการจ่ายเงินค่าตอบแทนเป็นรายเดือนให้จำเลยที่ 3 ในช่วงที่ลาพักผ่อน

(ต่อ)

- จำเลยที่ 3 ได้รับเงิน และนำมาคืนเมื่อมีการร้องเรียน

ผลทางกฎหมาย

กรณีจำเลยที่ 1 > การอนุญาตให้ลาพักผ่อนแม่เป็นอำนาจของจำเลยที่ 1 ตามระเบียบที่เกี่ยวข้องก็ตาม > แต่การอนุมัติให้มีการจ่ายค่าตอบแทนเป็นรายเดือนในช่วงระยะเวลาที่ลาพักผ่อน (จำเลยที่ 3 เดินทางไป ตปท. โดยไม่ขออนุญาตลา และได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจตามระเบียบ ฯ = ช่วงเวลาที่ไม่มาปฏิบัติงาน โดยลาพักผ่อนและไป ตปท. จึงไม่ถือว่าวันลาพักผ่อนเป็นวันปฏิบัติงาน > จำเลยที่ 3 ไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนรายเดือนในช่วงเวลานั้น

กรณีจึงเป็นการเอื้อประโยชน์แก่จำเลยที่ 3 โดยมีชอบด้วยกฎหมายและระเบียบ

(ต่อ)

ศาลให้เหตุผลว่า : จำเลยที่ 1 และที่ 3 มีตำแหน่งเป็นผู้บริหาร หากมีข้อสงสัยหรือไม่ทราบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานราชการในเรื่องใด ก็ย่อมสามารถตรวจสอบกฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกระทำในสิ่งที่ถูกต้องได้โดยง่าย แต่ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยทั้งสองได้ดำเนินการอย่างใด

- พฤติการณ์ของจำเลยที่ 1 และที่ 3 สมควรรอการลงโทษ หรือไม่

> จำเลยทั้งสองอ้างว่า เมื่อจำเลยที่ 3 ทราบว่าไม่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนรายเดือนในช่วงเวลานั้น จำเลยที่ 1 ได้ให้จำเลยที่ 3 คืนเงินแก่เทศบาล และจำเลยที่ 3 ก็ได้คืนทันที ทั้งเงินดังกล่าวเป็นเงินที่เกี่ยวกับงบประมาณด้านค่าตอบแทน ไม่กระทบกับงบประมาณด้านอื่น ถือว่าการกระทำของจำเลยทั้งสอง ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่เทศบาล

(ต่อ)

ศาลให้เหตุผล : จำเลยที่ 1 ดำรงตำแหน่งนายก ฯ ซึ่งเป็นตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดในองค์กร ส่วน
จำเลยที่ 3 ดำรงตำแหน่งเลขานุการ ฯ ซึ่งนับว่าเป็นตำแหน่งสำคัญในองค์กรเช่นกัน > จำเลยทั้งสองควร
ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติคว่างตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา >
การที่จำเลยที่ 1 กลับใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่อนุมัติเบิกจ่ายค่าตอบแทนรายเดือนเพื่อเอื้อประโยชน์
แก่จำเลยที่ 3 โดยมีขอบด้วยระเบียบ ฯ และจำเลยที่ 3 ได้รับเงินไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว ทั้งที่ไม่มีสิทธิ
โดยชอบด้วยกฎหมาย นอกจากจะทำให้เทศบาลได้รับความเสียหายด้านงบประมาณ ซึ่งมาจากภาษีของ
ประชาชนแล้ว ยังก่อให้เกิดความเสียหายแก่ระบบราชการเป็นวงกว้าง พฤติการณ์จึงเป็นเรื่องร้ายแรง
แม้ภายหลังจำเลยที่ 1 จะให้จำเลยที่ 3 คืนเงิน และจำเลยที่ 3 คืนเงินแล้ว แต่ก็ยังเป็นเพราะมีผู้ร้องเรียน
และมีการตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีจึงน่าจะเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ในทางคดีของตนมากกว่า
หาใช่กระทำเพราะรู้สำนึกในความผิดอย่างแท้จริง

(ต่อ)

กรณีจำนวนที่ 2

ข้ออ้างของจำนวนที่ 2 : จำนวนที่ 2 ไม่มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอใบลาของตำเลย ที่ 3 ต่อจำนวนที่ 1 ซึ่งจำนวนที่ 1 จะอนุมัติหรือไม่ ความผิดสำเร็จอยู่ที่ใบลาและอนุมัติใบลา ฉะนั้น การยื่นใบลา โดยจำนวนที่ 2 รับฝากและเสนอจำนวนที่ 1 จึงมิใช่เป็นการสนับสนุนเจ้าพนักงานในการกระทำความผิด

ศาลให้เหตุผล : เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า บัญชีลงเวลาการปฏิบัติราชการในช่วงที่จำนวนที่ 3 ไม่ได้เข้าเทศบาลนั้น มีพยานบุคคลยืนยันว่า จำนวนที่ 2 ลงลายมือชื่อในช่องลายมือชื่อของจำนวนที่ 3 โดยรู้ว่าช่วงเวลาดังกล่าวจำนวนที่ 3 ไป ตปท. ทั้งจำนวนที่ 2 เคยให้พยานดูลายมือชื่อของจำนวนที่ 3 ในสมุดดังกล่าว และถามว่า เหมือนลายมือชื่อของจำนวนที่ 3 หรือไม่ > การกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้มีการจัดทำฎีกาเบิกจ่ายค่าตอบแทนรายเดือน และเป็นเหตุให้จำนวนที่ 1 พิจารณาและลงนามอนุมัติให้เบิกจ่าย = การกระทำของจำนวนที่ 2 จึงเป็นการช่วยเหลือให้ความสะดวกแก่จำนวนที่ 1 ในการกระทำความผิด จึงเป็นผู้สนับสนุนจำนวนที่ 1 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานในการกระทำความผิด

(ต่อ)

- พฤติการณ์ของจำเลยที่ 2 สมควรรอการลงโทษ หรือไม่
ศาลให้เหตุผล:

ความผิดฐานยักยอก มาตรา 147

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147 บัญญัติว่า ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด เบียดบังทรัพย์สินนั้นเป็นของตน หรือเป็นของผู้อื่น โดยทุจริต หรือ โดยทุจริตยอมให้ผู้อื่นเอาทรัพย์สินนั้นเสีย ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

เจ้าหน้าที่ของรัฐตาม พรบ จัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริต ฯ

มาตรา ๓ กำหนดถึงความหมายหรือขอบเขตของ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” คือ

1. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
3. เจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

ข้อสังเกต: ความเสี่ยงจากการจัดซื้อจัดจ้าง

1. แต่งตั้งบุคคลที่สามารถหาผลประโยชน์ให้กับตนเองได้
2. สร้างเงื่อนไขเพื่อให้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างเปลี่ยนเป็นการจัดซื้อจัดจ้าง โดยวิธีพิเศษ
3. มีการแบ่งซื้อแบ่งจ้าง โดยลดวงเงินให้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างเปลี่ยนไป
4. มีการเรียกรับเงินจากผู้รับจ้างหรือผู้ขายเพื่อ เป็นค่าตอบแทนในการทำสัญญา
5. ให้ผู้รับจ้างทำงานก่อนที่จะมีการทำสัญญาจ้าง
6. ไม่ควบคุมงานจ้างให้เป็นไปตามรูปแบบและข้อกำหนดในสัญญา
7. ตรวจสอบงานจ้างทั้งที่ผู้รับจ้างดำเนินการไม่แล้วเสร็จ

ข้อสังเกต: การเฝ้าระวังการทุจริตจากการเบิกจ่ายงบประมาณ

1. มีการจัดเก็บรายได้ต่างๆ ของหน่วยงานและไม่ส่งกองคลังของหน่วยงาน
2. ปลอมแปลงเอกสารทางการเงินแล้วทำการเบิกเงินเกินกว่าจำนวนที่จ่ายจริง
3. มีการแก้ไขตัวเลข ราคา และปริมาณเอกสารในใบสำคัญคู่จ่าย
4. มีการเบิกจ่ายเงินซ้ำซ้อน เช่น ส่งเอกสารตัวจริงมาเบิกเงินแล้วยังทำเอกสารมาเป็นหลักฐานการเบิกเงินอีก
5. เบิกจ่ายงบประมาณทั้งที่ผู้จ่ายยังดำเนินการไม่เสร็จ
6. มีการจัดทำเอกสารหลักฐานเท็จเพื่อใช้เบิกเงินงบประมาณ
7. เบิกจ่ายน้ำมันเท็จโดยนำรถยนต์ของทางราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว
8. สั่งจ่ายเช็คโดยไม่มีฎีกาและเอกสารหลักฐานประกอบการเบิกจ่ายหรือสั่งจ่ายตามเช็คของหน่วยงาน
9. ปลอมลายมือชื่อผู้มีอำนาจลงนามสั่งจ่ายเช็คนำไปเบิกถอนเงินจากธนาคารนำไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

ข้อสังเกต: บุคลากรที่เสี่ยงต่อการทุจริต จากการจัดซื้อจัดจ้าง

1. เจ้าหน้าที่พัสดุ
2. หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ
3. ผู้ปิดประกาศและปลดประกาศ
4. คณะกรรมการชุดต่าง ๆ
5. ผู้ควบคุมงาน
6. ผู้มีอำนาจในการอนุมัติ

ประเด็น: การยืมเงินทดลองจ่าย

หลักการและแนวปฏิบัติของการยืมเงินทดลองของมหาวิทยาลัยพะเยา

วัตถุประสงค์ของการยืมเงิน เพื่อให้ส่วนงานหรือบุคลากรนำไปจ่ายก่อนตามภาระผูกพันของส่วนงาน

1. ระเบียบได้กำหนดถึงผู้มีสิทธิยืมเงิน เช่น หัวหน้าส่วนงานหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสำหรับการยืมเงินทดลองจ่าย
2. ผู้มีอำนาจอนุมัติ ซึ่งตามระเบียบกำหนดให้อธิการบดีหรือผู้ที่ถือการบดิมอบหมายให้มีอำนาจอนุมัติเงินยืม แต่การอนุมัตินั้นจะต้องได้รับอนุมัติในหลักการของการนั้นๆ ก่อน
3. ระเบียบได้กำหนดถึงประเภทของค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานที่จะขออนุมัติเงินยืม

(ต่อ)

4. การชำระเงินยืมโดยระเบียบกำหนดถึงระยะเวลาในการคืนเงินยืม
5. กรณีที่ผู้ยืมมิได้ชำระคืนเงินยืมภายในกำหนดระยะเวลาที่ระเบียบกำหนด ระเบียบ ฯ กำหนดถึงกระบวนการเพื่อติดตามทวงถามเพื่อให้ผู้ยืมเงินส่งใช้เงินยืม
6. หากผู้ยืมเงินมิได้ชำระ คืนเงินยืมตามระยะเวลา ระเบียบข้อกำหนดถึง มาตรการบังคับ เช่น การหักเงินเดือนเพื่อส่งชำระคืนเงินยืม

ตัวอย่างการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นความผิดอาญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1090/2505 วินิจฉัยว่า เจ้าพนักงานได้ยืมเงินทดลอง เพื่อนำไปซื้อสิ่งของตามหน้าที่ แต่เอาเงินไปใช้เสีย ถือว่าเป็นความผิดตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147 และมาตรา 157

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6414/2551

จำเลยเป็นข้าราชการในสังกัดของโจทก์และได้รับมอบหมายจากโจทก์ให้เป็นผู้ดำเนินการ
อบรมลูกจ้างประจำโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา เงินที่จำเลยขอยืมก็เพื่อนำไปใช้ในการอบรม
ลูกจ้างประจำโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา เป็นเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ราชการตามคำสั่งของ
ผู้บังคับบัญชา การทำสัญญาการยืมเงินเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ราชการของ
จำเลย จึงมิใช่เป็นการยืมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนจำเลยจะต้องรับผิดชอบ
พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หรือไม่นั้น เมื่อโจทก์ไม่ได้
ฟ้องร้องให้จำเลยรับผิดชอบตามกฎหมายในส่วนนี้ จึงไม่มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัย

ตัวอย่างคดี : ชงเอง เบิกเอง ทักท้วงแล้วไม่ฟัง

จำเลยในฐานะ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่อนุมัติเบิกจ่ายเงินและควบคุมกำกับให้การใช้จ่ายเงินเป็นไปตามวัตถุประสงค์และถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ จากนั้นจำเลยทำสัญญายืมเงินไปจำนวน 24 สัญญา โดยไม่เสนอโครงการและวัตถุประสงค์ และเป็นการอนุมัติให้ตัวเองยืมไปใช้เกินความจำเป็น และไม่ใช้เพื่อประโยชน์ในทางราชการ เพราะวาโครงการอาหารกลางวันมีผู้รับผิดชอบอยู่แล้ว ไม่มีเหตุที่จำเลยต้องยืมเงินประเภทโครงการอาหารกลางวันและอนุมัติให้ตัวเองยืมเงินในโครงการดังกล่าวอีกและไม่ปรากฏว่าได้มีการนำเงินไปใช้ในโครงการอาหารกลางวัน หลังจากนั้น ได้ยืมเงินโดยไม่เสนอโครงการและวัตถุประสงค์ของการยืมอีกหลายครั้ง และไม่คืนเงินยืมรายเก่าให้เสร็จสิ้นไปก่อน

การกระทำของจำเลยดังกล่าวเป็นการละเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุม กำกับการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนที่จำเลยเป็นหัวหน้าส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โรงเรียน จึงมีความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 หลังจากจำเลยรับเงินยืมไปแล้วและเบียดบังเอาเงินดังกล่าวไปเป็นประโยชน์ของตนเองในขณะที่จำเลยมีหน้าที่จัดการและรักษาเงินงบประมาณของโรงเรียน จึงเข้าลักษณะเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่รักษาทรัพย์และเบียดบังทรัพย์นั้น ไปเป็นของตนโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147

(ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 200/2506 วินิจฉัยว่า รับเงินทางราชการ แต่มิได้นำส่ง
ลงรับเข้าบัญชี จนกระทั่งผู้บังคับบัญชาตรวจพบ จึงนำส่งเงินคืน ถือว่ามีความผิด
อาญา

(ต่อ)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1161/2538 วินิจฉัยว่า จำเลยได้รับมอบหมายจาก
ผู้บังคับบัญชาให้ควบคุม ดูแล การก่อสร้างต่อเติมอาคาร จำเลยจึงมีฐานะเป็นเจ้า
พนักงานผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาวัสดุเหลือใช้จากการก่อสร้าง จำเลยให้ ก. นำเหล็ก
ซึ่งเป็นวัสดุเหลือใช้ไปเก็บไว้ที่ร้านของ ก. แล้วให้ ก. เอาไปเสีย กรณีถือว่ามี
ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ10/2554

เรื่อง กระทำนิติกรรมอำพรางเพื่อหลีกเลี่ยงกฎหมายและเพื่อให้มีการซื้อขายที่ดินแพงกว่าความเป็นจริง

นายเทศมนตรีอนุมัติให้จัดซื้อที่ดิน น.ส.3 ก. เพื่อก่อสร้างสถานที่พักผ่อนทั้งที่ทราบดีอยู่แล้วว่าที่ดินแปลงดังกล่าวมีราคาประเมิน 216,600 บาท เนื่องจากนายเคเคยเป็นผู้ครอบครองมาก่อนและก่อนที่จะมีการซื้อขายให้กับเทศบาลเพียง 6 วัน นายก็ได้โอนขายให้นาย ป ราคา 220,000 บาท และนาย ป ขายคืนให้แก่นายเคในราคา 1,365,000 บาท หน่วยงานจึงให้นายกรับผิดคืนเงินจากส่วนต่าง ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า คณะกรรมการจัดซื้อที่ดินโดยวิธีพิเศษไม่ได้นำข้อมูลราคาประเมินที่ดินและราคาซื้อขายที่ดินใกล้เคียงบริเวณที่ดินที่จะซื้อที่ดินครั้งหลังสุดจำนวน 3 ราย ที่ได้รับแจ้งจากสำนักงานที่ดินจังหวัดมาประกอบการพิจารณาว่าสมควรจะซื้อที่ดินตามราคาที่เสนอหรือไม่ จึงเชื่อว่าการซื้อขายที่ดินไม่มีการต่อรองราคา พฤติการณ์ของนายเคที่ขายที่ดินให้ ป เป็นการทำนิติกรรมอำพราง โดยมีเจตนาหลีกเลี่ยงการมีส่วนได้เสียในสัญญา นายเคดำเนินการจงใจซื้อที่ดินไม่ถูกต้องตามกฎหมายต้องรับผิดให้แก่ทางราชการจากราคาที่ดินที่แพงกว่าความเป็นจริงเต็มจำนวน 1,148,400 บาท

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.487/2558)

เรื่อง อนุมัติใช้เงินบริจาคเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการ"ละเมิด"แต่ไม่ต้องชดใช้คืน

นาย ค ผอ. โรงเรียน ได้รับเงินบริจาคจากบริษัท ก เพื่อใช้ในกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน 210,000 บาท แต่ไม่นำเงินเข้าบัญชีโรงเรียนกลับเก็บไว้กับตนเองและอนุมัติให้นำเงินบริจาคไปใช้โดยไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการจึงถูกออกคำสั่งให้รับผิด ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่าแม้การจ่ายเงินจะไม่เป็นไปตามระเบียบแต่เป็นประโยชน์ส่วนรวมของทางราชการ การไม่นำเงินบริจาคเข้าบัญชีเป็นเพียงการไม่ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัดเท่านั้นและที่ผ่านมากการรับบริจาคเงินส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าระบบของทางราชการแต่จะเก็บไว้ในตู้เซฟเพื่อจ่ายตามที่ ผอ.อนุมัติ เมื่อการอนุมัติให้นำเงินบริจาคไปใช้จ่ายล้วนแต่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางโรงเรียนและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาคหลักฐานการจ่ายเงินถูกต้องชัดเจนสามารถตรวจสอบได้และเบิกไม่ซ้ำซ้อนกับเงินของราชการเป็นประมาทเล็กน้อยธรรมดาไม่ประมาทร้ายแรง จึงไม่ต้องรับผิด

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.104/2551

เรื่อง เจ้าหน้าที่พัสดุไม่ดูแลพัสดุ

นาง อ เจ้าหน้าที่พัสดุได้รับมอบหมายจาก ก เจ้าหน้าที่พัสดุซึ่งมีหน้าที่ดูแลพัสดุ ให้เปิดปิดห้องพัสดุพร้อมมอบกุญแจให้ 1 ดอก ต่อมาเครื่องขยายเสียงพร้อมลาโพงได้สูญหายไปโดยไม่มีร่องรอยการค้นหาเปิดดูหรือเคลื่อนย้ายและไม่ปรากฏว่ามีการทำลายกุญแจหรือทำให้ส่วนหนึ่งส่วนใดของห้องชำรุดเสียหายแต่อย่างใด ทั้งยังมีการใส่กุญแจไว้เหมือนเดิม ค่าเสียหาย 108,000 บาท หน่วยงานจึงออกคำสั่งให้ ก รับผิดชอบ ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ผู้ที่นำชุดเครื่องขยายเสียงไปจะต้องใช้กุญแจไขเข้าไป เมื่อ ก ได้มอบหมายให้นาง อ เป็นผู้เก็บรักษากุญแจโดยไม่ได้ทำเป็นหนังสือ แม้วานาง อ จะเป็นเจ้าหน้าที่พัสดุแต่ก็ไม่มีหน้าที่ในการดูแลวัสดุครุภัณฑ์ของหน่วยงาน ดังนั้น หน้าที่ในการดูแลควบคุมวัสดุครุภัณฑ์จึงยังเป็นของ ก อยู่ รวมทั้งการเบิกจ่ายพัสดุจะต้องได้รับอนุญาตจาก ก ก่อน ดังนั้น การสูญหายจึงเกิดจากการที่ ก ส่งมอบกุญแจให้กับผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่โดยไม่ทำเป็นหนังสือส่งมอบให้ถูกต้อง ถือว่าประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

มาตรการทางกฎหมายสำหรับ
ผู้ดำรงตำแหน่งเฉพาะ, ตลก.
และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กร
อิสระ

ทุจริตต่อหน้าที่

ความ
ผิด
อาญา

ฝ่าฝืนจริยธรรม
ร้ายแรง

รั่วรัว
ผิดปกติ

จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือ
ใช้อำนาจขัดต่อ
บทบัญญัติ รธน. หรือ
กม.

การยื่นบัญชี ทส และหนี้สิน

ฝ่าฝืนหรือไม่
ปฏิบัติตาม
มาตรฐานทาง
จริยธรรมอย่าง
ร้ายแรง

มาตรการทางกฎหมาย สำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กระทำความผิดฐาน
ทุจริตต่อหน้าที่

กระทำความผิดต่อ
ตำแหน่งหน้าที่ราชการ

กระทำความผิดต่อ
ตำแหน่งหน้าที่ในการ
ยุติธรรม

กม.ปปช

ผลประโยชน์
ทับซ้อน

การยื่นบัญชี ทส. และหนี้สิน

ร่ำรวย
ผิดปกติ

การพ้นจากตำแหน่ง
-กม.องค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่น
--กม.เฉพาะ ๑

ตัวอย่าง

การบันทึกการใช้รถยนต์ของราชการหรือหน่วยงานเท็จ และการรับรองและหรืออนุมัติใบฎีกาค่าน้ำมัน – โดยเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานนำรถยนต์ของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัวระหว่างที่ทำงานไปบ้านพัก = การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับรองบันทึก และรับรองหรืออนุมัติใบฎีกาเบิกเงินเพื่อเติมน้ำมัน ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐ และเป็น การปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตามมาตรา 157 และรับรองเป็นหลักฐานซึ่งข้อเท็จจริงเอกสารอันเป็นเท็จ ตามมาตรา 162

ตัวอย่าง

การประเมินผลการปฏิบัติราชการประจำปี ซึ่งการประเมินนั้นมีลักษณะที่ชัดเจนว่า อาศัยปัจจัยใดบ้าง แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้ประเมินหรือคณะกรรมการประเมิน มีการกระทำซึ่งเป็นการกลั่นแกล้งผู้รับการประเมิน จนผู้รับการประเมินได้รับความเสียหาย กรณีเช่นนี้ ก็ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้รับการประเมิน

ตัวอย่าง

การดำเนินโครงการจัดซื้อต้นไม้ปรับแต่งภูมิทัศน์ และอาคารสถานที่ของส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ โดยการจัดซื้อจัดจ้าง แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจหน้าที่ผิดชอบในขั้นตอนจัดซื้อจัดจ้าง (วงเงิน ๑๐ ล้านบาท) ได้ร่วมกันช่วยเหลือเอกชนรายหนึ่งเพื่อให้เป็นผู้มีสิทธิเป็นคู่สัญญา โดยไม่มีการเปิดโอกาสให้เอกชนรายอื่นได้เข้ามาแข่งขันเสนอราคากันจริง ทั้งมีการทำเอกสารเท็จของเอกชนรายอื่น เพื่อนำมาเป็นหลักฐานแข่งขันเสนอราคาด้วย กรณีเช่นนี้ ถือว่าเป็นความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ

ตัวอย่าง

จำเลยเป็นผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ซึ่งมีอำนาจพิจารณาคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนาย A และได้ให้การช่วยเหลือนาย A โดยการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนาย A ซึ่งคดีดังกล่าว นาย A ได้เคยยื่นคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นเพื่อขอปล่อยชั่วคราว แต่ศาลชั้นต้นไม่อนุญาต ก่อนที่จำเลยจะมีคำสั่งปล่อยนั้น พวกของจำเลยได้เรียกเงินจากญาตินาย A จำนวน ๘ ล้านบาท เพื่อแลกกับการปล่อยชั่วคราว ถือว่า จำเลยมีความผิดฐานปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

ตัวอย่าง

โครงการสร้างอาคารที่พักอาศัยข้าราชการตำรวจ (แฟลต) ขนาด ๔๐ ครอบครัว สูง ๖ ชั้น จำนวน ๑๗๕ หลัง ดาบตำรวจดำ และ ร.ต.ท. แดง ได้รับการแต่งตั้งจากหัวหน้าหน่วยงาน โดยให้เป็นผู้ควบคุมงานก่อสร้าง ระหว่างก่อสร้างดาบตำรวจดำ และ ร.ต.ท. แดง ได้รับเงินจากผู้รับจ้างโครงการดังกล่าว คนละ ๔๕ ล้านบาท หลังจากได้รับเงิน ดาบตำรวจดำได้ออนเงินจำนวนดังกล่าวไปยังบัญชีเงินฝากของตน และบัญชีเงินฝากของตนและคู่สมรสของตนซึ่งเป็นเจ้าของบัญชีร่วมกัน (หลายครั้ง) ส่วน ร.ต.ท. ขอรับเป็นสดและเก็บเงินไว้ที่บ้าน โดยดาบตำรวจดำได้ออนเงินจากบัญชีดังกล่าวไปซื้อที่ดิน ๑๔ แปลง ส่วน ร.ต.ท. แดง นำเงินบางส่วนไปซื้อทองรูปพรรณ น้ำหนักรวม ๓๐ บาท

(ต่อ)

การกระทำของบุคคลทั้งสอง ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานและมีหน้าที่ควบคุมงานก่อสร้างตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เป็นการรับทรัพย์สินโดยมิชอบ ตามมาตรา 149 และเป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ทำ จัดการทรัพย์สิน ได้ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริตอันเสียหายแก่รัฐ ตามมาตรา 151

- เงินที่บุคคลทั้งสองได้รับ ถือว่ามีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ เนื่องจากพิจารณาจากรายได้ (รายการแสดงการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา) ประวัติการรับราชการ และหรือการประกอบอาชีพอื่นแล้ว รายได้และฐานะทางการเงิน ไม่สัมพันธ์กับทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้น – ผลทางกฎหมาย

1. ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน – ทั้งยึดทรัพย์สินอื่นแทนได้ ภายใน ๑๐ ปี

ตัวอย่าง

การประกวดราคาซื้อรถยนต์ดับเพลิงกู้ภัยแบบกระเช้าบันได จำนวน ๑ คัน วงเงิน ๓๕ ล้านบาท – ลักษณะการกระทำความผิด คือ การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะของรถยนต์ดับเพลิงกู้ภัย ไม่เป็นไปตามมาตรฐานกลางของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งมีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้บริษัท A จำกัด และมีการนำรถยนต์ดับเพลิงที่ประกอบในประเทศ หรือรถยนต์ดับเพลิงเก่าที่นำมาปรับปรุงใหม่ โดยไม่ได้มาตรฐานด้านการดับเพลิงสากล ประกอบกับต้นทุนรถยนต์ที่นำมาขายให้มีต้นทุนคันละ ๑๐ ล้านบาท แต่หน่วยงานของรัฐซื้อในราคาคันละ ๓๕ ล้านบาท

ข้อสังเกต

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่

ตัวอย่าง

นาย ก ขณะดำรงตำแหน่งรักษาการณ์ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ถูกกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า เมื่อได้รับรายงานสถานการณ์การชุมนุมของกลุ่ม นปช. ในจังหวัดนครราชสีมา แต่นาย ก มิได้มีข้อสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่นาย ก กลับเดินทางไปกล่าวปราศรัยและยอมรับข้อเสนอของนาย ข ๆ ทั้งนาย ก ก็ไม่ทราบเนื้อหาคำปราศรัยในลักษณะให้มีการแบ่งแยกประเทศของแกนนำคนอื่น หลังจากนั้นเป็นเหตุให้มีกลุ่มผู้ชุมนุมในพื้นที่ กทม. และมีการปิดล้อมสำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งมีการนำป้ายผ้าไวโอลที่มีข้อความในลักษณะแบ่งแยกประเทศไปติดตามท้องที่ต่าง อันจะเป็นความผิดตาม ปอ. มาตรา 116

(ต่อ)

ข้อสังเกต :

1. หากนาย ก ถูกกล่าวหาเฉพาะข้อหาดังกล่าว – คณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมไม่มีอำนาจหน้าที่ไต่สวนและชี้มูล เนื่องจากมิใช่ความผิดอาญา ตาม กม.ป.ป.ช. มาตรา 28

2. หากนาย ก ถูกกล่าวหาว่านาย ก ในฐานะรักษาการณ์ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่ตาม พรบ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และ พรบ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2534 แล้วปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติหน้าที่ในหน้าที่ที่ตนต้องกระทำการป้องกันผลนั้นโดยตรง ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงแต่ละกรณี อันจะเป็นความผิดตาม ปอ. มาตรา 157 ด้วย

กรณีเช่นนี้ ข้อกล่าวหาตาม ปอ.มาตรา 116 ก็ย่อมถือว่าเป็นการไต่สวนข้อหาความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตาม กม.ป.ป.ช. มาตรา 28 ประกอบมาตรา 30 อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(ต่อ)

3. หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า ข้อหาความผิดตามมาตรา 116 นั้น พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการสอบสวนข้อหาดังกล่าวที่มีผู้กล่าวโทษนาย ก แต่พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ต่อมาพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้อง คำสั่งของพนักงานอัยการเป็นคำสั่งไม่ฟ้องเด็ดขาด

กรณีเช่นนี้ หากมีผู้ร้องนาย ก ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ดำเนินคดี ทั้งตามมาตรา 157 และมาตรา 116 ด้วย – คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องพิจารณาตาม กม ป.ป.ช. มาตรา 55 (2) ด้วย กล่าวคือ ตามกระบวนการกฎหมายข้างต้น ย่อมถือว่าได้มีการดำเนินการต่อนาย ก ในการกระทำความผิดข้อหาดังกล่าวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันเป็นกฎหมายอื่นเสร็จสิ้นแล้ว ฉะนั้น เมื่อไม่ปรากฏว่า การดำเนินการของพนักงานสอบสวนและหรือพนักงานอัยการ เป็นไปโดยไม่ชอบหรือมีกรณีต้องด้วยข้อยกเว้นของมาตรา 55 (2) กล่าวคือ มีหลักฐานปรากฏชัดแจ้ง และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่ากรณีเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง

ร่ำรวยผิดปกติ

1. มีทรัพย์สินมากผิดปกติ
2. มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ
3. มีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ
4. ได้ทรัพย์สินมาโดยไม่มีมูลอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่

ร่ำรวยผิดปกติ

5. มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ สืบเนื่องจากการเปรียบเทียบบัญชี
แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

คำพิพากษาศาลฎีกา อม. 1/2546

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ระหว่างที่ผู้คัดค้านที่ 1 ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ผู้คัดค้านที่ 1 มีเงินเข้าฝากธนาคารหลายแห่งในบัญชีชื่อผู้คัดค้านที่ 2 ซึ่งเป็นภริยาและบัญชีชื่อบุคคลอื่น คือ นาย ก. ซึ่งเป็นที่ปรึกษารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข และนาย ข. น้องชายของผู้คัดค้านที่ 2 และมีการโอนเงินดังกล่าวไปยังบุคคลอื่น โดยผู้คัดค้านที่ 1 อ้างว่าเงินฝากดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นเงินที่ได้จากการพนันในต่างประเทศ

(ต่อ)

แม้ต่อมาผู้คัดค้านที่ 1 สามารถชี้แจงและพิสูจน์ได้ว่าเงินที่นำฝากบางส่วนเป็นเงินที่ได้มาจากการเล่นพนันในต่างประเทศและทำธุรกรรมอย่างอื่นจริง แต่ยังเหลือรายการนำฝากเงินที่ผู้คัดค้านที่ 1 ยอมรับว่าเป็นเงินของตนที่ไม่สามารถพิสูจน์ให้คณะอนุกรรมการไต่สวนและคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่าได้อะไร ซึ่งมีหลายรายการ รวมเป็นยอดเงินทั้งสิ้น จำนวน 233,880,000 บาท จึงถือได้ว่าผู้คัดค้านที่ 1 ร่ำรวยผิดปกติโดยมีทรัพย์สินมากผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวแล้ว การร้องขอให้ทรัพย์สินจำนวนดังกล่าวของผู้คัดค้านที่ 1 ตกเป็นของแผ่นดินจึงไม่ต้องฟังว่าผู้คัดค้านที่ 1 ได้ทรัพย์สินดังกล่าวโดยไม่ควรอย่างไร

(ต่อ)

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ร้องนำคดีมาสู่ศาลแล้ว ศาลย่อมมีอำนาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควรตามมาตรา 5 และมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.2542 ส่วนที่ผู้คัดค้านอ้างว่า ผู้ร้องและคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่นำสืบให้ได้ก่อนว่า ผู้คัดค้านที่ 1 ร่ำรวยผิดปกติตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 นั้น

(ต่อ)

เห็นว่า เมื่อผู้คัดค้านให้ถ้อยคำชี้แจงต่อคณะกรรมการไต่สวนโดยยอมรับข้อเท็จจริงแล้วว่า ยอดเงินที่นำฝากในบัญชีธนาคารต่าง ๆ ในชื่อบัญชีบุคคลอื่น รวมเป็นเงินจำนวน 233,880,000 บาท เป็นของผู้คัดค้านที่ 1 และไม่อาจชี้แจงให้คณะกรรมการไต่สวนและคณะกรรมการ ป.ป.ช. เชื่อได้ว่า ไม่ได้เป็นทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือไม่ได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติ จนกระทั่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องให้ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ผู้คัดค้านที่ 1 จึงมีภาระการพิสูจน์ต่อศาลว่าทรัพย์สินตามคำร้องดังกล่าวมิได้เกิดจากการร่ำรวยผิดปกติ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.2542 มาตรา 35 วรรคหนึ่ง คำคัดค้านของผู้คัดค้านจึงฟังไม่ขึ้น

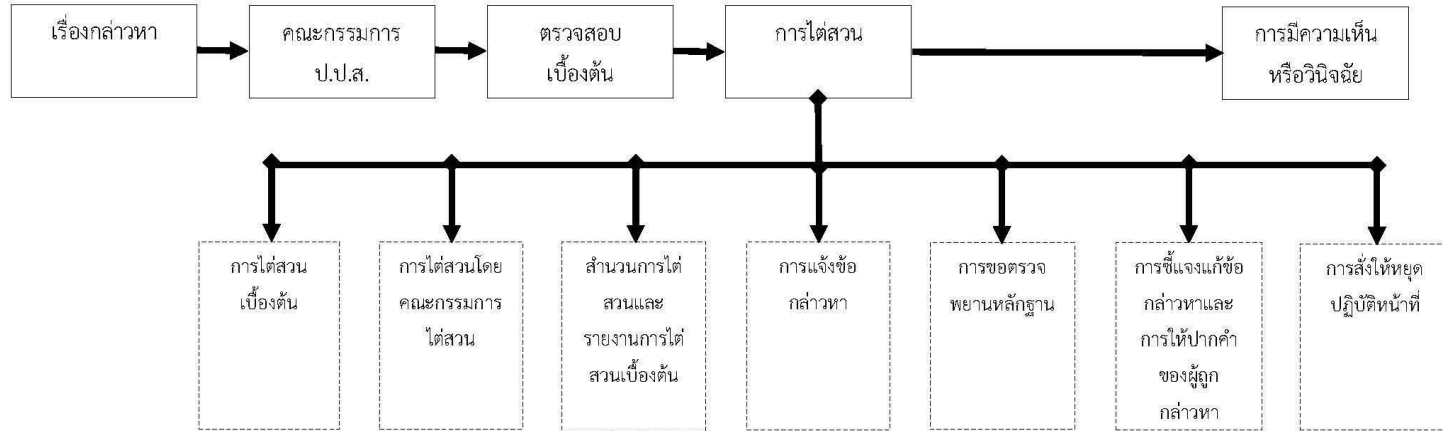
(ต่อ)

ตัวอย่าง

นายแดงยุงส่งเสริมให้นายขาวไปบอกนายดำให้นายดำ นำเงินมามอบให้แก่ นายขาว เพื่อให้ นายขาวจะนำไปให้เจ้าพนักงานเพื่อให้กระทำการในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบด้วยหน้าที่ อันเป็นคุณแก่นายดำ นายขาวตกลงทำตามที่นายแดงใช้ นายขาวนั่งรถไปที่บ้านนายดำ โดยนายเขียวเป็นผู้ขับรถไปส่ง นายเขียวทราบดีว่านายขาวจะไปเรียกเงินจากนายดำ เมื่อนายขาวพบในคำ นายขาวเรียกเงินจากนายดำ นายม่วงซึ่งไปด้วยกันกับนายขาวได้ร่วมในการเรียกเงินนั้นด้วย นายดำมอบเงินให้นายขาว หลังจากนั้น นายขาวนำเงินส่วนหนึ่งที่ได้รับจากนายดำไปมอบให้เจ้าพนักงาน เจ้าพนักงานรับเงินนั้นไว้ ทั้งนี้ภริยาของเจ้าพนักงานได้ร่วมในการรับเงินด้วย เจ้าพนักงานได้กระทำการในตำแหน่งอันมิชอบด้วยหน้าที่ อันเป็นคุณแก่นายดำ

แผนผังการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

แผนผัง การดำเนินคดีอาญา

นายอรณพ ศักดิ์ศิริฤตกุล
ผศ.พญ.มยุรี ศักดิ์ศิริฤตกุล

(ต่อ)

คดีเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและ
หนี้สิน

เจ้าหน้าที่ของรัฐ (ซึ่งมีหน้าที่ยื่น
บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อ
คณะกรรมการ ป.ป.ช.)

(ต่อ)

คำร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็น
ของแผ่นดิน เพราะร่ำรวย
ผิดปกติ

เจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้อง
ว่าร่ำรวยผิดปกติ

ขั้นตอนการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ กรณีผู้เสียหายเป็นโจทก์ (ชั้นตรวจฟ้อง)

